

УДК 378.112:303.823

КЛЮЧОВІ ІНСТРУМЕНТИ АНАЛІЗУ ПРОБЛЕМИ ТА ПЛАНУВАННЯ ЗМІН: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ДОСВІДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

Т. В. Модестова

В статті розглянуте питання здійснення аналізу проблеми та планування подальших змін із застосуванням відповідних інструментів в контексті реформування вищої освіти України. Проаналізовано зміст інструментів, що використовуються в галузі вищої школи Великобританії. Зокрема, розглянуто специфіку застосування PESTLE, SWOT та SWOT+ аналізу. Схарактеризовано підходи до використання зазначених інструментів. А саме: доцільність організації групових та індивідуальних тренінгів, використання інтерактивних методів, забезпечення зворотнього зв'язку та сфокусованість на результаті. Брейнстормінг розглядається в якості каталізатора для продукування ідей та створення позитивної атмосфери. Визначено, що результати, отримані через застосування відповідних інструментів, можуть бути використані з метою розробки ініціатив колективу вищого навчального закладу, оновлення стратегії розвитку вітчизняних вищих навчальних закладів, здійснення аналізу поточних ситуацій, що потребують нагального вирішення, ефективного планування подальших дій, налагодження діалогу між стейкхолдерами в галузі вищої освіти тощо.

Ключові слова: інструменти аналізу проблеми, інструменти планування змін, реформування системи вищої освіти, імплементація досвіду, вища школа Великобританії.

Постановка проблеми. Реалізація державної політики України в сфері освіти передбачає здійснення кардинальних змін галузі, спрямованих на підвищення якості і конкурентоспроможності. Зокрема, завданням вітчизняної вищої школи в нових економічних і соціокультурних умовах є прискорення інтеграції України у міжнародний освітній простір, що зазначено в дійсній законодавчій базі [1; 2]. Відповідно, нова стратегія розвитку вищих навчальних закладів України передбачає вивчення успішного досвіду світових лідерів освітньої галузі та адаптацію до вітчизняних реалій.

Аналіз наукових праць, присвячених проблемі. Серед актуальних напрацювань вітчизняних дослідників, що розкривають проблему пошуку ефективних інструментів здійснення аналізу та планування змін в системі вищої освіти, а також дослідження зарубіжного досвіду у відповідному контексті можна виділити роботи О. Боднарук, О. Воробійової, Т. Горецької, Н. Дем'яненко, К. Жданової, С. Калашнікової, О. Коваленко, С. Курбатова, В. Лугового, О. Паламарчук, І. Прохор, О. Сича, О. Слюсаренко, Ж. Таланової, В. Ткаченко (в контексті врядування у вищій школі) [3], О. Бульвінської, М. Гриценко, В. Рябченко, З. Самчук, Л. Червоної, О. Щербакової (в контексті аналізу провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду вищої освіти) [4; 5], а також Ю. Вітренко, В. Ковтуця, С. Мельник, Д. Кірієнко (в контексті дослідження актуальних проблем економічних відносин у сфері вищої освіти України та основних напрямів їх розв'язання) [6] та інших.

Не зважаючи на достатню кількість ґрунтовних праць, присвячених дослідженню актуальних аспектів проблеми реформування вищої освіти України, питання пошуку ефективних інструментів для здійснення комплексного та об'єктивного аналізу наявних проблем вітчизняної вищої школи, а також інструментів, що дозволяють здійснювати продуктивне планування подальших змін, є відкритим. В зазначеному контексті ключову роль відіграє дослідження та імплементація успішного досвіду розвинених країнах, зокрема, Великобританії, система вищої освіти якої є всесвітньо визнаним еталоном якості.

Тож, **метою статті** є визначити та схарактеризувати ефективні інструменти аналізу проблеми та планування подальших змін в контексті реформування вищої освіти України на основі імплементації відповідного досвіду вищої школи Великобританії.

Для досягнення поставленої мети потрібно виконати такі **завдання**:

1. Проаналізувати зміст інструментів аналізу проблеми та планування подальших змін, що використовуються в галузі вищої школи Великобританії.

2. Схарактеризувати підходи до використання відповідних інструментів.

3. Визначити потенційні шляхи використання результатів, отриманих через застосування відповідних інструментів аналізу проблемної ситуації та планування змін в контексті реформування вищої освіти України.

Виклад основного матеріалу. В 2016 році Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля став учасником міжнародної програми з розвитку лідерського потенціалу вищої освіти в Україні. Організаторами програми є визнані в світі експерти з питань освіти – Британська Рада та Фундація Лідерства (науково-дослідна організація, що спеціалізується на наданні тренінгових та консультаційних послуг вищим навчальним закладам Великобританії) в партнерстві з Інститутом вищої Освіти Національної академії педагогічних наук України. Метою програми є сприяння реформуванню системи вищої освіти України.

Очікуваними результатами залучення вітчизняних вищих навчальних закладів, зокрема, СНУ ім. В. Даля до програми є: підготовка «агентів змін» – кваліфікованих фахівців, здатних впроваджувати інноваційні зміни у власному навчальному закладі; започаткування традиції партнерських академічних візитів та обмінів з вищими навчальними закладами Великобританії; організація системи розповсюдження та обміну ефективними практиками розвитку лідерського потенціалу з метою покращення показників діяльності вітчизняних університетів; усвідомлення вищими навчальними закладами власної ролі та відповідальності в умовах надання розширеної автономії та оновлення стратегії розвитку.

Відповідно до останнього пункту відповідальність учасників начально-виховного процесу вищої школи передбачає розвиток здатності «тверезо» оцінювати проблемну ситуацію, що склалася, та швидко реагувати з метою її покращення. Отже, ключові запитання, на які ми маємо відповісти з метою визначення наявної ситуації та прийняття рішення щодо подальших дій, є такі: Де ми знаходимося зараз? Де ми бажаємо бути? Як нам туди дістатися?

Природним є те, що вирішення проблеми потрібно починати з аналізу наявної ситуації. Фахівці в галузі вищої освіти Великобританії радять спочатку визначити фактори, які впливають на вітчизняну освітню галузь. Для цього рекомендовано застосовувати PESTLE аналіз, який передбачає розгляд таких категорій:

P – політичні фактори (political). Які ключові політичні рушії існують для вищої освіти в Україні (міжнародна, національна політика тощо)? Яким чином вони впливають?

E – економічні фактори (economic). Які існують важливі економічні фактори? Наприклад, напрямки фінансування, валюта, бюджети, створення джерел доходів. Яким чином вони впливають?

S – соціальні фактори (social). Які є основні суспільні та культурні аспекти? Наприклад, ставлення суспільства до вищої освіти, демографічні показники. Яким чином вони впливають?

T – технологічні фактори (technological). Які існують технологічні потреби, зміни, інновації та збої? Яким чином вони впливають?

L – юридичні фактори (legal). Поточне та перспективне законодавство, яке впливає на галузь. Яким чином воно впливає?

E – екологічні та етичні фактори (environmental and ethical). Які існують екологічні аспекти – локально і глобально? Питання енергетики, сталого розвитку тощо. Яким чином вони впливають? Соціальна відповідальність, справедливість. Яким чином це впливає?

Перевагою цього інструменту є те, що він дозволяє скласти цілісну об'єктивну картину галузі, а також має ретроспективну та прогностичну функції. З метою здійснення відповідного аналізу ситуації в галузі вищої освіти України доцільно зосередити увагу на трьох часових точках: теперішній час (наприклад, 2017 рік), близьке майбутнє (наприклад, 2019 рік) та віддалене майбутнє (наприклад, 2027 рік). Фахівці з Великобританії радять навчати персонал вищих навчальних закладів, здійснювати відповідний аналіз у формі тренінгу. У зв'язку з тим, що ретельний аналіз всіх факторів потребує значних часових ресурсів, перелік категорій доцільно розподілити між наявними учасниками/командами/проектними групами. Після завершення обговорення представник від кожної з команд презентує напрацьовані ідеї, пропонується конструктивна дискусія.

З метою визначення «відправної точки» для здійснення подальших кроків фахівці радять використовувати «SWOT-аналіз» де:

S – сильні сторони (strengths)

W – слабкі сторони (weaknesses)

O – можливості (opportunities)

T – загрози (threats)

Цей інструмент дозволяє виявити сильні сторони, на яких слід базувати процеси, та сприяє пошуку нових можливостей, якими доречно скористатися. Також SWOT-аналіз допомагає зрозуміти слабкі сторони та спланувати їх розвиток, висвітлити загрози чи труднощі, які, в іншому випадку, можуть захопити зненацька. З метою застосування відповідного інструменту доцільно запропонувати учасникам виконати аналіз наявної ситуації, що склалася в їх закладі, та презентувати власну позицію.

Потрібно звернути увагу на те, що в основі представлених інструментів є застосування рефлексивного мислення. В центрі уваги – усвідомлене міркування щодо отриманого досвіду. Тобто замість прийняття швидкого емоційного рішення, наприклад, рухатися далі в тому чи іншому напрямку, нам пропонують проаналізувати отриманий досвід більш глибоко, так би мовити, «на холодну голову». Сутність підходу полягає в постійній самодисципліні та здійсненні регулярної аналітичної діяльності керівником проектної групи/підрозділу/закладу, а в ідеалі, всіма членами команди/робочої групи/закладу.

Наступний інструмент було означено нами як «SWOT+ аналіз», тому що він поєднує контент вище зазначених категорій та передбачає визначення потенційних шляхів здійснення позитивних змін. Адже саме до цього ми і прагнемо, коли маємо проблему. Застосування рефлексивного мислення дозволяє перейти на новий етап вирішення проблеми – ефективно планування подальших дій через дотримання чіткого алгоритму (див. табл. 1), де:

- **SO** – поєднання сильних сторін з відповідними можливостями,
- **WO** – подолання слабких сторін для використання можливостей,
- **ST** – використання сильних сторін для зменшення впливу загроз,
- **WT** – опрацювання слабких сторін для того, щоб вони не стали реальними загрозами.

Таблиця 1

Схема «SWOT+» аналізу

<p>Сильні сторони та можливості (SO)</p> <p>Поєднайте сильні сторони з відповідними можливостями</p>	<p>Слабкі сторони та можливості (WO)</p> <p>Розвивайте слабкі сторони для використання можливостей</p>
<p>Сильні сторони та загрози (ST)</p> <p>Використовуйте сильні сторони, щоб зменшити вірогідність і вплив загроз</p>	<p>Слабкі сторони та загрози (WT)</p> <p>Працюйте зі слабкими сторонами, щоб загрози не стали реальністю</p>

Для досягнення максимального результату в контексті використання вище зазначених інструментів доцільно організувати роботу учасників тренінгу, використовуючи метод брейнстормінгу (мозкового штурму), який дозволяє згенерувати велику кількість ідей, підняти рівень особистої енергії, посилити залученість учасників до процесу, сприяє розвитку креативності і духу співробітництва в межах окремих проектних команд та всього колективу закладу. Зазвичай алгоритм використання означеного підходу передбачає такі фази:

1. **ПОЧАТОК:** формулювання питання, можливості чи проблеми, що стане темою мозкового штурму. Тож, доцільно дати відповіді на такі запитання: Які слабкі сторони Ви можете трансформувати в сильні? Які з них можна визначити як нові можливості? Що можна зробити, щоб уникнути загрози? Які сильні сторони можна використати з метою зниження ризику загроз до мінімуму? Які є сильні сторони, що допоможуть використати нові можливості?

Наступним кроком потрібно узгодити порядок проходження відповідного процесу штурмування проблеми та домовитися, в якій послідовності висловлюватимуться члени команди, прийматимуться рішення, а також будь-які інші організаційні моменти. Особливо це важливо в контексті врахування відмінностей мислення екстра- та інтровертів.

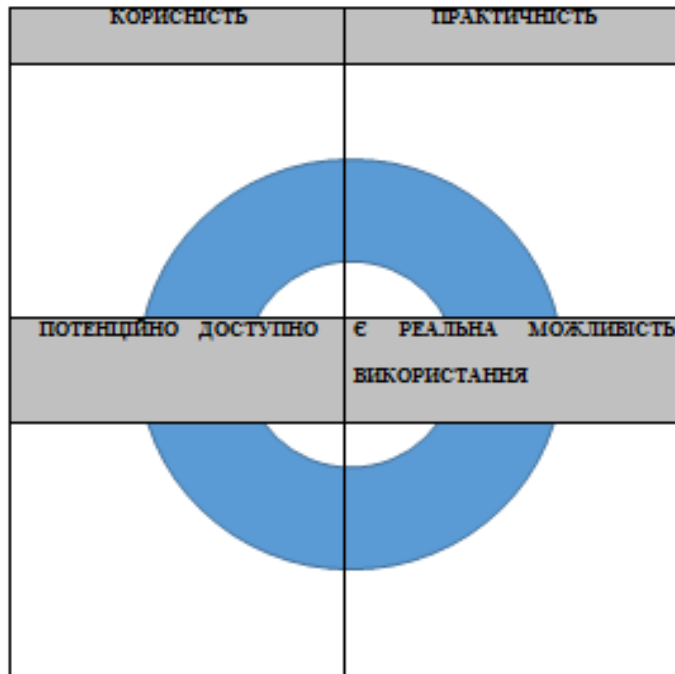
2. **ОСНОВНА ЧАСТИНА:** сам по собі мозковий штурм є інтенсивною вправою тривалістю 10-15 хвилин, під час якої усі ідеї записуються без коментарів чи критики. З метою забезпечення найбільшої ефективності потрібно дотримуватися певних правил під час обговорення. А саме: вільне висловлювання – нехай ваші думки та ідеї течуть вільно. Кажіть усе, що спадає вам на думку. Головне – кількість, згенеруйте якомога більше ідей. Вітаються будь-які ідеї, за винятком образливих. Не судіть, не оцінюйте та не цензуруйте ідеї. На цьому етапі не думайте про те, чи є ідея реалістичною. Збирайте якомога більше ідей – навіть диких і фантастичних, тому що вони можуть навести на щось, що дійсно спрацює! Перехресне опилчення – розвивайте ідеї інших людей і дозволяйте ідеям від інших генерувати нові ідеї для вас.

3. **ПІДСУМКИ:** третя фаза не обмежена за часом. Вона потрібна для просіювання та оцінки ідей. Оцініть ідеї з боку корисності, практичності, доступності та можливості застосування до вихідної

проблеми чи можливості. Ця фаза допомагає виявити ідеї, що мають найвищий практичний потенціал (див. табл. 2).

Таблиця 2

Схема підсумкового етапу роботи

Проведення вище зазначеної процедури підбиття підсумків в залежності від наявного часового ресурсу можна рекомендувати в якості аудиторної діяльності або домашнього завдання для команд. А напрацьовані учасниками ідеї з поліпшення ситуації в організації можна оформити у вигляді ініціатив для керівництва.

Важливою частиною опанування інструментів аналізу ситуації та планування подальших дій є отримання зворотнього зв'язку від учасників. Зокрема, за допомогою усного відгуку або/та письмового анкетування доцільно запропонувати відповіді на такі запитання: «Чи є у Вас успіхи від проведеної Вами роботи? Якщо так, у чому вони

полягають?», «Чи вважаєте Ви запропоновані інструменти корисними для Вашої подальшої діяльності? Якщо так, яким чином Ви плануєте їх використовувати?», «Оцініть за 100-бальною шкалою рівень Вашої здатності застосувати опрацьований матеріал на практиці до та після тренінгу». Також корисно надати учасникам можливість висловити коментарі та враження у довільній формі.

В межах виконання зобов'язань з розповсюдження та обміну ефективними практиками розвитку лідерського потенціалу в Східноукраїнському національному університеті імені В. Даля та Полтавському національному технічному університеті імені Ю. Кондратюка було проведено тренінги за відповідною тематикою з використанням навчально-методичних матеріалів, розроблених автором статті на основі інформаційної та методичної бази, наданої організаторами Програми з розвитку лідерського потенціалу університетів України.

Зокрема, в СНУ ім. В. Даля у відповідному заході прийняли участь 28 представників адміністративно-викладацького складу університету, які отримали можливість ознайомитися з вище зазначеними інструментами аналізу проблеми та планування змін у галузі вищої освіти, рекомендованими фахівцями Великої Британії. Також метою тренінгу було заохотити учасників до подальшого опрацювання таких питань як визначення та перетворення слабких сторін на переваги, пошук ресурсів для вирішення нагальних проблем колективу, уникнення загроз, що можуть завадити особистій та колективній діяльності, а також підготувати до організації та проведення відповідних заходів з розвитку лідерського потенціалу для співробітників та студентів в межах факультетів та кафедр університету [7].

Під час тренінгу учасників було розподілено в 6 команд по 4-5 осіб, залучено до групового та загального обговорення в межах визначеної тематики. Після внутрішньої дискусії кожна з команд представила власне бачення ключових факторів, що впливають на галузь вищої освіти України та відповідні висновки, які потрібно враховувати при розробці подальшої стратегії розвитку університету. В межах надання зворотнього зв'язку через письмове анкетування учасники зазначили змістовність робочої дискусії, що мотивувала до пошуку нових ідей та можливостей, націленість діяльності на практичні аспекти. Досягненню результату, на думку учасників, сприяла і командна робота, що базувалася на міждисциплінарному підході. Це

дало можливість розглянути проблему з врахуванням досвіду членів команди у відмінних галузях. Також учасниками було відзначено важливість ознайомлення студентів із відповідними інструментами та розвитку навичок їх використання для вирішення нагальних професійних проблем.

В межах реалізації відповідних заходів на базі ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка були апробовані навчально-методичні матеріали, розроблені автором за вище зазначеною тематикою. А саме: інструктивні матеріали до проведення науково-освітніх тренінгів за темами «Ключові інструменти аналізу проблеми та планування змін» та «Розвиток особистого лідерського потенціалу», відповідні роздаткові матеріали та презентації PowerPoint. Зокрема, апробація зазначених матеріалів викладачами кафедри фінансів і банківської справи дозволила ознайомити студентів та викладачів (33 особи) із інноваційними підходами до здійснення об'єктивного комплексного аналізу проблемних ситуацій та ефективного планування подальших дій, що широко застосовуються у світовій практиці, зокрема, в галузі вищої освіти Великобританії.

Представники ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка відзначили, що представлені матеріали сприяють розвитку лідерського потенціалу студентів та викладачів ВНЗ, базуються на результатах актуальних світових наукових досліджень в галузі організаційного менеджменту та освітніх технологій вищої освіти (Довідка про впровадження від 11.11.2016 № 52-11-2478). Також потрібно відзначити схвальний відгук, що було отримано від фахівців вищої освіти Німеччини під час проведення ними воркшопу для студентів ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка щодо доцільності використання зазначених матеріалів в освітньому процесі вищої школи та їх відповідність світовим стандартам надання освітніх послуг [8].

В межах зворотнього зв'язку учасники тренінгу з дослідження інструментів аналізу проблеми та планування подальших дій в ПолтНТУ ім. Ю. Кондратюка відзначали їх універсальність та доцільність використання відповідно до потреб галузі, а також корисність опанування відповідних інструментів в контексті вирішення комплексних проблем вищих навчальних закладів через командну діяльність, практичну спрямованість дослідної діяльності, позитивну атмосферу, що сприяла особистісному розвитку та налагодженню продуктивної роботи команд.

Висновки. В результаті проведеного дослідження інструментів аналізу проблеми та планування подальших змін в контексті реформування вищої освіти України через імплементацію досвіду вищої школи Великобританії:

1. З'ясовано, що світові фахівці в сфері вищої освіти визначають такі ключові інструменти: PESTLE-аналіз – дозволяє скласти цілісну об'єктивну картину галузі, виявити сильні сторони, на яких слід базувати процеси, визначити нові можливості; SWOT-аналіз – допомагає зрозуміти слабкі сторони та спланувати їх розвиток, висвітлити загрози чи труднощі; «SWOT+» аналіз – поєднує зміст вище зазначених підходів та дає можливість визначити потенційні шляхи здійснення позитивних змін.

2. Схарактеризовано такі доцільні підходи до використання вище зазначених інструментів: організація групових та індивідуальних тренінгів, використання інтерактивних методів, забезпечення зворотнього зв'язку, сфокусованість на результаті, застосування брейнстормінгу в якості каталізатора для продукування ідей та створення позитивної атмосфери.

3. Визначено, що результати, отримані учасниками відповідних тренінгів доцільно використати з метою розробки ініціатив колективу вищого навчального закладу, оновлення стратегії розвитку вітчизняних вищих навчальних закладів, здійснення аналізу поточних ситуацій, що потребують нагального вирішення, ефективного планування подальших дій, налагодження діалогу між стейкхолдерами галузі тощо.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо в продовженні вивчення досвіду вищої освіти Великобританії в контексті дослідження феномену інституту лідерства, проблеми розвитку особистого та командного лідерства, а також реалізації лідерства в часи змін.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту». Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Про національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/344/2013>
3. Автономія та врядування у вищій освіті: монографія / Авт.: Воробійова О.П., Горецька Т.О., Дем'яненко Н.М., Калашнікова С.А., Коваленко О.М., Луговий В.І., Сич О., Слосаренко О.М., Таланова Ж.В., Ткаченко В.П. – К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. – 192 с.
4. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду гуманізації вищої освіти як засобу забезпечення її якості (частина I): препринт (аналітичні

матеріали) / Авт.: О.І. Бульвінська, М.В. Гриценко, В.І. Рябченко, З.Ф. Самчук, Л.М. Червона / За ред. З.Ф. Самчука, М.В. Гриценка. – К.: ІВО НАПН України, 2015. – 203 с.

5. Аналіз провідного вітчизняного та зарубіжного досвіду розвитку інституційного потенціалу університетів у контексті глобального лідерства (частина I): препринт (аналітичні матеріали) / Авторський колектив: О. Боднарук, К. Жданова, С. Калашнікова, С. Курбатов, О. Паламарчук, І. Прохор, О. Щербакова; за заг. ред. С. Калашнікової. – К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. – 153 с.
6. Актуальні проблеми економічних відносин у сфері вищої освіти України та основні напрями їх розв'язання: препринт (аналітичні матеріали) / Авторський колектив: Ю. Вітренко, В. Ковтунець, С. Мельник, Д. Кірієнко; за заг. редакцією В. Ковтуця. – К.: Інститут вищої освіти НАПН України, 2015. – 208 с.
7. У СНУ ім. В.Даля пройшов тренінг з розвитку лідерського потенціалу вищої освіти України [онлайн ресурс]. - Режим доступу: <http://snu.edu.ua/?p=6481>
8. Workshop у ПолтНТУ [онлайн ресурс]. - Режим доступу: <http://pntu.edu.ua/uk/news/archieve/3327/workshop-u-poltntu.html>

КЛЮЧЕВЫЕ ИНСТРУМЕНТЫ АНАЛИЗА ПРОБЛЕМЫ И ПЛАНИРОВАНИЯ ИЗМЕНЕНИЙ: ИМПЛЕМЕНТАЦИЯ ОПЫТА ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ ВЕЛИКОБРИТАНИИ

Т. В. Модестова

В статье рассмотрен вопрос выполнения анализа проблемы и планирования дальнейших изменений с использованием определенных инструментов в контексте реформирования высшего образования Украины. Проанализировано содержание инструментов, которые применяются в сфере высшей школы Великобритании. В частности, исследована специфика применения PESTLE, SWOT и SWOT+ типов анализа. Охарактеризованы подходы к использованию указанных инструментов. А именно: организация групповых и индивидуальных тренингов, использование интерактивных методов обучения, обеспечение обратной связи и сфокусированность на результате. Брейнсторминг рассматривается как катализатор для генерации идей и создания позитивной атмосферы. Определено, что полученные с помощью указанных инструментов результаты могут быть использованы с целью разработки коллективом высшего учебного заведения инициатив, обновления стратегии развития высших учебных заведений, выполнения анализа текущих ситуаций, которые требуют срочного решения, эффективного планирования дальнейших действий, налаживания диалога между стейкхолдерами сферы образования и т.д.

Ключевые слова: инструменты анализа проблемы, инструменты планирования изменений, реформирование системы высшего образования, имплементация опыта, высшая школа Великобритании.

KEY TOOLS FOR PROBLEM ANALYSIS AND CHANGE PLANNING: IMPLEMENTATION OF THE UK HIGHER SCHOOL EXPERIENCE

T. V. Modestova

The issues of making problem analysis and change planning are considered in the article. It conditions particular tools implementation in the context of the higher education system reforming in Ukraine. The content of the proper tools which are used at the UK higher school is analyzed. Particularly, the content of PESTLE, SWOT and SWOT+ analysis is explored. The appropriate approaches aimed at implementing the mentioned above tools are characterized. They are: organization of individual and group training, using interactive methods, supplying feedback and focus on the result. Brainstorming is considered as a catalyst for generating new ideas and creating positive atmosphere. It has been identified that the results got through the mentioned above tools implementation can be used for designing improvement proposals by the higher education establishment staff, updating the development strategy of the higher education institution, making analysis of HE urgent issues, planning further actions, encouraging cooperation between HE stakeholders etc.

Key words: Tools for problem analysis, tools for change planning, reformation of the higher education system, experience implementation, the UK higher school.

Модестова Тетяна Василівна – кандидат педагогічних наук, докторант кафедри педагогіки, доцент кафедри іноземних мов та професійної комунікації, Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля, член Української асоціації дослідників освіти (УАДО). E-mail: Tetyanateacher@gmail.com

Modestova Tetyana Vasylivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Post-Doctorate Student at the Department of Pedagogy, Associate Professor of the Foreign Languages and Professional Communication Department, Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, Severodonetsk, UERA member (Ukrainian Education Research Association). E-mail: Tetyanateacher@gmail.com